

Uskon paluu yliopistoon

Piispa John Spong kävi Suomessa kehotamassa tšekäläisiä pappeja ja muita kristittyjä luopumaan klassisesta kristinuskosta. Spong in ajatus on, että kristillinen usko vaatii päivittämistä, koska kukaan älykäs ja ajatteleva ihminen ei voi enää nykytietämyksen valossa uskoa klassisen kristinuskon oppeihin. Spongilla on useita aateveljiä myös suomalaisen papiston joukossa.

Se, miten väärässä ja jäljessä oman aikansa ajattelun viimeaikaisesta kehityksestä Spong on, käy ilmi muun muassa siitä, mitä maailmankuulu amerikkalainen ateistifilosofi Quentin Smith kirjoitti joitakin vuosi sitten: ”Kahdennenkymmenennen vuosisadan toisella puoliskolla yliopistot olivat tulleet pääasiallisesti maallistuneiksi. Jokaisen tieteenalan perusnäkemys edellytti tai sisälsi argumentteja naturalistisen maailmankatsomuksen puolesta [maailmankatsomus, jonka mukaan kaikilla asioilla on luonnollinen selitys eikä mitään yliluonnollista ole olemassa, käänt. huom.]. Uskontotieteellisissä ja teologisissa tiedekunnissa, pyrittiin ymmärtämään uskonnollisten kirjoitusten merkitystä ja alkuperää eikä kehittelemään argumentteja naturalismia vastaan. Analytyttiset filosofit käsitelivät teismiä anti-realistisena tai ei-kognitiivisena maailmankatsomuksena [maailmankatsomus, joka ei anna mitään tietoa todellisuudesta], joka ei vaatinut jumaluuden olemassaoloa vaan ainoastaan tietyn elämäntyylin tunteisiin perustuvaa ilmaisua. Tämä ei tarkoita sitä, ettei kukaan tutkijoista eri akateemisilla aloilla olisi ollut realistinen teisti ”yksityisessä elämässään”. Mutta realistiset teistit, sulkiivat suurimmaksi osaksi teismen pois julkaisuistaan ja opetuksistaan, pääasiassa siksi, koska teismillä... katsottiin olevan niin alhainen tiedollinen status [sisältää niin vähän todellista

tietoa], että se ei vastannut ”akateemisesti kunnialliselle” näkemykselle asetettavia vaatimuksia. Keskiivertoakatemian sekularisaatio alkoi nopeasti purkautua Alvin Plantingan vaikutusvaltaisen kirjan *God and Other Minds* julkaisemisen jälkeen 1967. Filosofiselle ammattikunnalle alkoi käydä selväksi, että tämä kirja osoitti, että realistiset teistit eivät jääneet yhtään jälkeen naturalisteille, mitä tulee analytyttisen filosofian kaikkein arvostetuimpien periaatteiden noudattamiseen: käsitteellinen tarkkuus, argumentaation huolellisuus, tekninen osaaminen ja omaperäisen maailmankatsomuksen syvälinen puolustaminen. Tämä kirja, jota seitsemän vuotta myöhemmin seurasi Plantingan vielä vaikuttavampi kirja *The Nature of Necessity* osoitti, että realistinen teisti kirjoitti analytyttisen filosofian kaikkein korkeimmalla laadullisella tasolla, samalla pelikentällä kuin Carnap, Russell, Moore, Grünbaum [kuuluisia moderneja analytyttisiä filosofeja] ja muut naturalistit. Naturalistit katsoivat passiivisena, kun teismen realistisia versioita – erityisesti Plantingan inspiroimina – alkoi levitä filosofiseen yhteisöön, kunnes tänään, ehkä neljännes tai kolmannes kaikista filosofian professoreista (USA:ssa) on teistejä, ja heistäkin suurin osa on oikeaoppisia kristittyjä. Vaikka monet teistit eivät työskentele uskonnonfilosofian alueella, niin sen verran moni työskentelee tällä alueella, että tällä hetkellä on olemassa yli viisi filosofista aikakausikirjaa, jotka on omistettu teismille tai uskonnonfilosofialle, esimerkiksi *Faith and Philosophy*, *Religious Studies*, *International Journal of the Philosophy of Religion*, *Sophia*, *Philosophia Christi*. *Philosophia Christi* -aikakausikirjaa alettiin julkaista 1990 luvun lopussa, ja nyt monet johtavat filosofit tilaavat sen. [Se on

kasvanut maailman laajalevikkisimmäksi uskonnonfilosofian aikakauskirjaksi.] Muiden tieteenalojen teisteillä on tapana lokeroida teistiset uskomuksensa ulos tieteellisestä työskentelystä; he sisällyttävät niitä harvoin oletuksiinsa eivätkä koskaan argumentoi teististen uskomustensa puolesta tieteellisessä työskentelyssään. Jos he tekisivät niin, he tekisivät akateemisen itsemurhan, tai tarkemmin sanottuna, heidän tieteelliset artikkelinsa hylättäisiin ennen julkaisemista... mutta filosofiassa tuli melkein yön yli ”akateemisesti kunnialliseksi” argumentoida teismien puolesta. Tämä teki filosofiasta yhden suosituimman tieteenalan niiden kaikkein älykkäimpien ja lahjakkaimpien nuorten teistien keskuudessa, jotka tänä päivänä tulevat sisään akateemiseen maailmaan. Jumala ei ole kuollut akatemiassa, hän palasi elämään 1960-luvun lopussa ja on nyt elossa ja voi hyvin viimeisessä akateemisessa linnoituksessaan, filosofian laitoksilla.” (“The Metaphilosophy of Naturalism”, *Philo* 4/2 (2001))

Sen jälkeen kun Smith kirjoitti edellä mainitun tekstin, hänen kuvaamansa kehitys on jatkunut samaan suuntaan. Lisäksi muillakin akateemisilla aloilla on havaittavissa pientä liikehdintää samaan suuntaan, vaikkakaan ei missään samassa mittakaavassa kuin filosofiassa. Monilla aloilla työskennellään tietysti edelleen valistuksen jälkeisen naturalistisen maailmankatsomuksen kahleissa. Mutta nähtäväksi jää, tapahtuuko vielä muillakin aloilla sellaista vapautumista kuin filosofiassa.

Maailmalla on olemassa selviä merkkejä siitä, että ainakaan kaikki seuraavan sukupolven edustajat eivät tule akateemisessa työskentelyssään nielemään sitä valistuksen vanhaa naturalismia, jonka mukaan Jumalalle ei löydy tilaa ajattelussa. Suomen lintukodon perspektiivistä näyttää joskus siltä, kuin kaikki älyllisen keskustelun johtajat olisivat ateisteja tai

ainakin erittäin varovaisia tuomaan esille uskoa Jumalaan. Maailmanlaajasti katsoen tämä on kuitenkin vain maallistuneen median luomaa näköharhaa.

Usko Jumalaan ja usko Jeesukseen

Teismi, eli usko jonkinlaisen jumaluuden olemassaoloon, on järjen asia. Sen tulisi olla vähintäänkin yhtä hyväksytty lähtökohta tieteelliselle työskentelylle kuin ateismi. (Katso tästä prof. Tapio Puolimatkan artikkeli kirjassa ”Konstruktivismi ja realismi”, toim. Pekka Kalli ja Anita Malinen, Aikuiskasvatuksen 45. vuosikirja). Yleisen ilmoituksen piiriin kuuluva teismi on ihmisen luontaista uskonnollisuutta. Se ei tietenkään vielä pelasta ketään. Usko Jeesukseen Jumalan Poikana ja syntiemme sovittajana pelastaa, ja sellainen usko on Jumalan lahja, jonka synnyttää Jumalan sana. Syntinen ihminen ei voi argumentoida itseään tai muita sisälle Jumalan valtakuntaan. Kaikki pääsevät sisälle samalla tavalla: yksin Kristuksen ansion tähden, yksin Jumalan armosta ja yksin uskon kautta. Pelastus on lahja, joka otetaan vastaan uskon kautta. Silti älyllinen kristillisen uskon puolustaminen on tänään äärimmäisen tärkeää. Kamppailu kaikkien ihmisten, myös teologien, ajattelusta on viime vuosina vain kiihtynyt. Monenlaiset ennakkoluulot ja harhakäsitykset estävät ihmisiä kuuntelemasta Jumalan sanaa. STI:llä on oma tärkeä paikkansa siinä jokaista kristittyä koskevassa taistelussa, josta Paavali puhuu Toisen Korinttilaiskirjeen 10. luvussa: ”Me kaadamme kumoon järjen päätelmät ja kaiken, mikä nousee ylpeänä vastustamaan Jumalan tuntemista. Me vangitsemme kaikki ajatukset kuuliaisiksi Kristukselle.”

Leif Nummela